

De geschiedenis van de wereld begint in ijs en zal eindigen in ijs.

In ieder geval voelde de ochtendkilte in de slaapkamer zo aan toen ik uit het warme bed kroop waarin mijn nicht en ik sliepen. Ik huiverde toen ik mijn voeten op de akelig koude vloerplanken zette. Alle warmte van het haardvuur van gisteravond was verdwenen. Zo vroeg in de ochtend zou Kok nog maar net begonnen zijn met het opnieuw aansteken van het fornuis in de keuken die twee verdiepingen lager lag. Maar gisteravond had ik stiekem een boek uit mijn ooms zitkamer meegenomen naar mijn slaapkamer om het bij kaarslicht te lezen, hoewel ons uitdrukkelijk was verboden zo iets te doen. Hij had ons zelfs een contractje laten tekenen waarin stond dat we toestemming hadden om mijn vaders verslagen en de andere boeken in de zitkamer te lezen, als we maar in de zitkamer bleven en geen duur kaarslicht verspilden. Ik moest het boek terugleggen voordat hij in de gaten kreeg dat het verdwenen was, anders zou de kou de minste van mijn problemen zijn.

Omdat ik al zo lang een bed deelde met mijn nicht Beatrice, wist ik dat Bee zo vast sliep dat ik op het bed op en neer zou kunnen springen zonder dat ze wakker werd. Dat had ik meer dan eens geprobeerd. Dus liet ik haar achter en haalde wat geschikte kleren uit de kast: een schone onderbroek, twee paar sokken en een knielang hemd waarover ik een strak wollen lijfje aandeed. Met stijve vingers trok ik twee onderrokken aan en een opengewerkte bovenrok. Nadat ik op mijn vingers had geblazen om die te verwarmen, knoopte ik een nauwsluitend, heuplang jasje in de mode van het afgelopen jaar dicht.

Met mijn laarzen en het gepikte boek in mijn hand opende ik de deur op een kier, glipte de overloop van de tweede verdieping op en bleef staan om te luisteren. Er kwam geen geluid uit de kamer van mijn oom en tante en de kleine meisjes lagen vast en zeker

nog te slapen in de kinderkamer op de derde verdieping. Maar de gouvernante die boven bij hen sliep, zou al snel wakker worden en mijn oom en zijn bediende waren meestal op voor zonsopgang. Zij waren degenen die ik absoluut niet moest tegenkomen.

Stilletjes sloop ik naar de eerste verdieping, bleef daar staan en gluurde over de balustrade om de lege hal op de begane grond te verkennen. Naast me hing een rek met zwaarden aan de muur, het kenmerk van de Hassi Barahal familietraditie. Naast het rek stond onze huisspiegel en daarin kon ik niet alleen mezelf zien, maar ook de draden van magie die door het huis waren geweven. Oom en tante waren belangrijke mensen in hun eigen gemeenschap. Als plaatselijke vertegenwoordigers van de wijdvertakte Hassi Barahal familie kochten en verkochten ze discreet informatie en kregen daarvoor luxueuze zaken terug als een *cawl*, een beschermende toverspreuk die over het huis was uitgesproken door een druïde, en sloten op de deuren en ramen die door een smid waren aangebracht om ongewenste bezoekers buiten te sluiten.

Ik sloot mijn ogen en luisterde langs die magische draden om het begin van activiteiten in het huis op te sporen; onze klusjesman Pompey die de pomp in de tuin op gang bracht; Kok en tante Tilly die in de keuken begonnen met het dagelijkse bakken. Een zweem van rook kriebelde in mijn neus. Het geluid van voetstappen kondigde de komst van de dienstmeid, Callie, vanuit het achterhuis aan. Bij de voordeur begon ze de vloer te vegen. Ik stond volkomen stil, alsof ik een deel van de balustrade was, en ze keek niet op toen ze al vegend terugging in de richting waaruit ze was gekomen, tot ze uit mijn blikveld verdween.

Onverwachts kuchte mijn oom achter me.

Snel draaide ik me om, maar er was niemand, alleen het lege trapportaal en de trap die naar de slaapkamers en de zolder boven leidde. Twee gesloten deuren kwamen uit op de overloop van de eerste verdieping: een naar de zitkamer en een naar mijn ooms werkkamer, waar wij meisjes nooit naar binnen mochten. Ik duwde mijn oor tegen de deur van de werkkamer om zeker te weten dat hij in zijn kantoor zat en niet in de zitkamer. Mijn hand begon pijn te doen van het stijf vasthouden van mijn laarzen en het boek.

‘U hebt geen afspraak,’ zei hij met zijn norse stem, hij sprak zacht vanwege het vroege tijdstip. ‘Mijn bediende zegt dat hij u

niet heeft binnengelaten via de achterdeur.'

'Ik kwam door het raam, maester.' De stem was schor, alsof hij rauw was door een ziekte. 'Mijn verontschuldigen voor het binnendringen, maar mijn zaak is delicaat. Ik kom van overzee en ben zojuist gearriveerd met het luchtschip uit Expeditie.'

'Het luchtschip! Uit Expeditie!'

'Dat vindt u natuurlijk ongelooflijk. Dit is pas de tweede keer dat een luchtschip succesvol over de oceaan is gevlogen.'

'Ongelooflijk,' mompelde oom. Ongelóóflijk? dacht ik. Het was verbijsterend. Ik ging anders staan zodat ik beter kon horen wat oom zei. 'Maar u zult merken dat zulke vernieuwingen hier in Adurnam met gemengde gevoelens ontvangen worden.'

'We kennen de risico's. Maar dat is niet mijn zaak. Ik heb uw naam gekregen voordat ik Expeditie verliet. Er werd me verteld dat wij een gezamenlijke interesse hebben in bepaalde Iberische koopwaar.'

Ooms stem werd scherper zonder luider te worden. 'De oorlog is voorbij.'

'De oorlog is nooit voorbij.'

'Zit u achter de huidige onrust waardoor de bevolking van de stad wordt opgehitst? Dichters declameren radicale ideeën op straat en de prins durft hun niet het zwijgen op te leggen. Het gewone volk gedraagt zich als woedende wespen; zoemend en tot steken geneigd.'

'Daar heb ik niets mee te maken,' zei de geheimzinnige bezoeker nadrukkelijk. Jámmer! dacht ik. 'Er werd me verteld dat u in staat zou zijn mij te helpen een brief te schrijven in geheimschrift.'

Mijn hart bonsde en ik hield mijn adem in zodat ik geen woord zou missen. Zou ik per ongeluk een familiegeheim ontdekken dat Bee en mij niet was toevertrouwd omdat we daar nog te jong voor waren? Maar de stem van oom was kortaf en misprijzend en zijn antwoord betreurenswaardig prozaïsch.

'Ik schrijf geen brieven in geheimschrift. Uw informanten zijn niet bij de tijd. Bovendien ben ik wettelijk verplicht ver uit de buurt te blijven van elke Iberische handelswaar van het soort dat u mischien zult willen bespreken.'

'Sluit u uw ogen als het opkomende licht de dageraad van een nieuwe wereld aankondigt?'

Ooms ergernis was zo heftig dat zijn adem stokte als een vuur dat wordt uitgeblazen door een kille windvlaag, maar mijn nieuwsgierigheid was gewekt. ‘Zijn dat niet de woorden die worden uitgesproken door de dichter van de radicalen, degene die iedere avond declameert bij de Noorderpoort? Volgens mij moeten we vrezen voor het einde van de ordelijke wereld die we kennen. Als we niet oppassen, worden we verzwolgen door een storm en een vloedgolf en verdrinken we in een waterige afgrond die we zelf hebben veroorzaakt.’

‘Gesproken als een Feniciër,’ zei de bezoeker met een zacht lachje, dat maakte dat ik mijn lippen op elkaar perste van boosheid.

‘Wij worden Kena’ani genoemd, niet Feniciërs,’ antwoordde mijn oom vinnig.

‘Ik zal u aanspreken hoe u maar wilt, als u me alleen maar wilt helpen, want er was mij verzekerd dat u dat kunt.’

‘Dat kan ik niet. Dat is mijn laatste woord.’

De bezoeker zuchtte. ‘Als u onze zaak niet wilt helpen uit loyaliteit, kan ik u misschien geld aanbieden. Ik zie dat uw meubels versleten zijn en dat er geen vuur in uw haard brandt op deze bitterkoude ochtend. Een man van uw statuur zou kaarsen van zuivere bijenwas moeten gebruiken en niet die van goedkope talg. Of beter nog, hij zou een goed ontworpen olielamp moeten hebben of misschien zelfs het nieuwe gaslicht om de schaduwen van de nacht te verdrijven. Ik heb goud. Ik vermoed dat u dat zou kunnen gebruiken om de ongemakken van uw dagelijkse bestaan te verlichten, in ruil voor de informatie die ik nodig heb.’

Ik verwachtte dat oom boos zou worden – zoals zo vaak – maar hij verhief zijn stem niet. ‘Mijn familie en ik zijn gebonden door handen die sterker zijn dan de mijne, door een onverbrekelijk contract. Ik kán u níét helpen. Gaat u alstublieft weg voordat u dit huis in moeilijkheden brengt.’

‘Het zij zo. Ik zal gaan.’

De grendel schraapte langs het raam dat uitkeek op de smalle tuin achter ons huis. Scharnieren kraakten, want in deze tijd van het jaar werd het raam nooit geolied of geopend. Een lenig iemand kon uit dat raam via een stevige tak naar de muur klimmen; Bee en ik hadden dat vaak genoeg gedaan. Ik hoorde hoe het raam werd dichtgeslagen.

Oom zei: 'We moeten die sloten laten nakijken door een smid. Ik kan me niet voorstellen hoe iemand dat raam open heeft gekregen terwijl ons was beloofd dat niemand anders dan een koude magiër het zegel zou kunnen verbreken. Ach! Nog een uitgave, terwijl we nauwelijks genoeg geld hebben voor warmte en licht nu de winter eraan komt! Dat had hij goed gezien.'

Ik had Evved, de bediende, niet gehoord in het kantoor tot hij sprak, ergens in de buurt van oom. 'Vind je het jammer dat je niet in staat bent hem te helpen, Jonathan?'

'Wat schieten we daarmee op? We doen wat we moeten doen.'

'Inderdaad,' beaamde Evved. 'Ik kan maar beter achter hem aan gaan om te zorgen dat hij echt weggaat en niet blijft rondhangen om later in te breken en iets te stelen.'

Zijn voetstappen naderden de deur waarvan ik was vergeten dat ik ertegenaan leunde. Ik vloog naar de deur van de zitkamer, opende die, glipte de zitkamer in en sloot de deur zachtjes, precies op het moment dat de andere deur werd geopend. Hij liep verder. Hij had me niet gehoord of gezien.

Nadenken over de mysterieuze bezoekers die kwamen en gingen en verhalen over hen verzinnen, was een van mijn favoriete bezigheden. Ooms zaken waren de zaken van de Hassi Barahal familie en omdat Bee en ik nog minderjarig waren, werden we niet ingelicht over de geheimen. Alle volwassen Hassi Barahals die gezond van lichaam en geest waren, hadden echter de plicht de familie te dienen. Alle mensen zijn gebonden door banden en verplichtingen en de meest dwingende banden van allemaal waren die tussen familieleden. Dat was dan ook de reden dat ik boeken bleef halen uit de zitkamer en die pas terugbracht nadat ik ze had gelezen. Want de enige boeken die ik ooit meenam waren mijn vaders verslagen. Had ik daar niet enig recht op, omdat zij en ik het enige waren wat er van hem over was?

Op de tast mijn weg zoekend, zette ik mijn laarzen naast een stoel en legde het verslag op de grote tafel. Daarna sloop ik naar het erkerraam en trok de zware wintergordijnen opzij zodat ik licht kreeg. Alle acht verstelmanden stonden netjes op een rij op de zijtafel, want de vrouwen van het huis – tante Tilly, ik, Beatrice, haar kleine zusjes, onze gouvernante, Kok en Callie – zaten 's avonds in de zitkamer te naaien terwijl oom of Evved hardop voorlas uit

een boek en Pompey de kaarsen verzorgde. Opeens zag ik mijn schrift dat half onder mijn verstelmand lag en mijn blik bleef er vol afgrijzen op rusten. Hoe had ik dat kunnen vergeten? Ik moest vandaag een werkstuk inleveren voor mijn cursus geschiedenis op de academie en ik had het nog niet af.

Gisteravond had ik mijn polsmoffen en een potlood boven op mijn verstelmand gelegd. Ik deed de polsmoffen aan en trok het schrift onder de mand uit. Met een zucht ging ik aan de grote tafel zitten met het potlood in mijn linkerhand. Maar toen ik de woorden terug begon te lezen om te zoeken waar ik was gebleven, dwaalden mijn gedachten af naar het gesprek dat ik zojuist had afgeluisterd. Het opkomende licht kondigt de dageraad van een nieuwe wereld aan, had de bezoeker gezegd; of het einde van de geordende wereld die we kennen, had mijn oom ertegen ingebracht.

Ik huiverde in de kille kamer. 'De oorlog is nooit voorbij.' Dat had onheilspellend geklonken, maar zulke woorden verrasten me niet: sinds de val van het Romeinse Rijk was Europa uiteengevallen in een veelvoud van vorstendommen, domeinen, hertogdommen en stadstaten. En daar was al eeuwenlang geen verandering in gekomen; er was altijd wel érgens een kleine oorlog of een grensincident. Maar werelden beginnen en eindigen niet door aanhoudende dagelijkse problemen, zelfs niet als die problemen meer onbeduidende oorlogen, veediefstallen, duels, vetes, rechtszaken en wankele bondgenootschappen inhouden dan zelfs een geleerde kan onthouden. Ik kon de gedachte niet uit mijn hoofd zetten dat de woorden van de twee mannen een diepere betekenis hadden, gehuld in geheimen. Daar ergens zat het verhaal verstopt dat wij niet mochten weten, dat wist ik zeker.

De geschiedenis van de wereld begint in ijs en zal eindigen in ijs. Zo zingen de Keltische barden en Mande djeliw uit het noorden. Hun liederen vertellen ons waar we vandaan komen en welke banden en verplichtingen we hebben. De Romeinse geschiedkundigen beweren iets heel anders; zij zeggen dat een uitbarsting van vuur van onder de botten van de aarde ons gevormd heeft en ons op het eind zal verteren, maar wie kan geloven wat de Romeinen vertellen? Alles wat ze zeiden was bedoeld als rechtvaardiging voor hun behoefte aan oorlog en het onderwerpen van andere mensen die niets anders deden dan zich met zichzelf bemoeien. De schrift-

geleerden van mijn eigen Kena'ani volk, door de Romeinen ten onrechte Feniciërs genoemd, schreven dat er in het begin water zonder einde was, grenzeloos en stil; toen stromingen het water in beweging zetten, werd conflict geboren en uit conflict werd de wereld gecreëerd. Wat er zal komen aan het einde, zeggen de eeuwenoude sagen, kunnen zelfs de goden niet weten.

Het opkomende licht kondigt de dageraad van een nieuwe wereld aan. Ik had die woorden eerder gehoord. De dichter van de Noorderpoort gebruikte die zin als deel van zijn nachtelijke voordracht waarin hij tekeering tegen prinses, heren en rijke mannen die hun rang en welstand gebruikten voor egoïstische doeleinden. Maar ik had kortgeleden een soortgelijke zin gelezen in mijn vaders verslagen. Niet in het verslag dat ik gisteravond had meegenomen. Dat had ik meegesmokkeld omdat ik een grappig verhaal wilde herlezen waarin hij vertelde over een ontmoeting met een sabeltandtijger in een hoedenwinkel. Ergens in zijn verslagen had mijn vader een verhaal neergeschreven over het begin van de wereld, of iets wat was gebeurd 'bij de dageraad van de wereld'. En er was sprake van licht. Of was het weerlicht?

Ik stond op en liep naar de planken die een wand van de zitkamer besloegen; mijn ooms waardevolle collectie. Mijn vaders verslagen stonden op de voornaamste plaats in het midden. Ik ging met mijn vingers langs de genummerde boeken tot ik vond wat ik zocht. Het grote erkerraam had een zitbankje met een pluchen kussen en daar nestelde ik me met mijn rug tegen het dikke wintergordijn dat ik had opengetrokken. Anders dan na het avondeten als we zaten te naaien, brandde er nu geen vuur in de circulatiekachel die in de haard was gezet. De kille lucht kwam door de glazen ruitjes naar binnen. Met de gordijnen om me heen geslagen om een beetje warm te worden, hield ik het boek zo dat de bladzijde het schaarse licht opving van een bewolkte ochtend in oktober, die een nieuwe ijskoude dag aankondigde.

Ik las mijn vaders verslagen telkens opnieuw. Naast het medailon dat ik om mijn hals droeg, waren ze alles wat ik overhad van hem en mijn moeder. Als ik de woorden las die hij lang geleden had geschreven, was het alsof hij zelf tegen me sprak met zijn vrolijke stem die nu niet meer was dan een vage herinnering uit mijn vroegste jaren.